

**OKTABR
2026**

ZAMONAVIY TA'LIMDA ISLOHOTLAR VA TEXNIK TAFAKKUR

ilmiy jurnali

○ I-QISM, 2-SON
○ e-ISSN: 3162-1686

☎ +998 90-067-67-57
📍 O'zbekiston
🌐 www.texniktafakkur.com

“ZAMONAVIY TA'LIMDA ISLOHOTLAR VA TEXNIK TAFAKKUR”

ilmiy jurnali

Mazkur ilmiy to'plamda “Zamonaviy ta'limda islohotlar va texnik tafakkur” ilmiy jurnaliga taqdim etilgan ilmiy maqolalar, tezislar hamda ilmiy-tadqiqot natijalari o'rin olgan. Jurnal zamonaviy ta'lim tizimini rivojlantirish, ta'lim jarayoniga innovatsion pedagogik va axborot texnologiyalarini joriy etish, ta'lim mazmuni va metodlarini takomillashtirish, shuningdek, pedagogika, texnika va muhandislik yo'nalishlarining o'zaro integratsiyasini rivojlantirishga qaratilgan ilmiy izlanishlarni yoritishga ixtisoslashgan.

Nashrda ta'lim va tarbiya jarayonining nazariy hamda amaliy masalalari, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, raqamli va innovatsion ta'lim, muhandislik va texnik ta'limni rivojlantirish, fanlararo integratsiya, texnik tafakkurni shakllantirish, ta'lim jarayonini loyihalashtirish va takomillashtirish, shuningdek, mazkur sohalaridagi dolzarb ilmiy-metodik muammolarning yechimlariga bag'ishlangan tadqiqotlar o'rin oladi.

MUALLIFLAR E'TIBORIGA:

To'plamga kiritilgan ilmiy maqola va tezislarda keltirilgan statistik ma'lumotlar, ilmiy faktlar, raqamli ko'rsatkichlar, natijalar, iqtiboslar, bibliografik ma'lumotlar hamda boshqa axborotlarning haqqoniyligi va ishonchliligi uchun mualliflar shaxsan mas'ul hisoblanadi.

Maqolalarda foydalanilgan manbalarga havolalarning to'g'ri rasmiylashtirilishi, iqtiboslarning mazmunan va bibliografik jihatdan aniqligi, shuningdek, mualliflik huquqi talablariga rioya etilishi mualliflarning zimmasidadir.

Tahririyat tomonidan taqdim etilgan materiallarning ilmiy-uslubiy va texnik talablarga muvofiqligi ko'rib chiqiladi. Biroq maqolalarda bayon etilgan ilmiy qarashlar, xulosalar va tavsiyalar uchun mas'uliyat bevosita mualliflarga tegishlidir.

I-QISM, 2-SON

2026

ZAMONAVIY TA'LIMDA ISLOHOTLAR & TEXNIK TAFAKKUR

Bosh muharrir:

Z.Sh. To'xtayeva

Bosh muharrir o'rinbosari:

V.E. Ubaydova

Mas'ul kotib:

M.B. Obloqulova

Tahririyat hay'ati:

Q.T. Olimov, p.f.d., professor,

S.G'. Siddiqova, PhD, professor,

U.A. O'rinov, DSc, professor,

S.Dj. Muxamedjanova, DSc, professor,

F.R. Muradova, DSc, professor,

F.B. Ismoilov, PhD, dotsent,

Sh.H. Behbudov, DSc, dotsent,

G.I. Temirova, PhD, dotsent,

F.A. Qurbonov, t.t.n.n dotsent,

B.B. Toirov, t.f.n., dotsent,

D.D. Baratov, PhD, dotsent,

S.H. Fayziyev, t.f.f.d., dotsent,

N.S. Shodiyev, p.f.f.d., dotsent,

M.A. Aripjanova, p.f.f.d., dotsent

Tahririyat jamoasi a'zolari

To'xtayeva Zebo Sharifovna,

Buxoro davlat texnika universiteti, professor.

Djuraev Xayrullo Fayzievich,

Buxoro davlat texnika universiteti, professor.

Avazov Yusuf Shodiyevich,

Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor.

Hayitov Ruslan Rustamjonovich,

Buxoro davlat texnika universiteti, professor.

Usarov Jabbor Eshbekovich,

Chirchiq davlat pedagogika universiteti, professor.

Fayziyeva Maxbubaxon Raximjonovna,

O'zbekiston Milliy pedagogika universiteti, DSc, professor.

Botirov To'lqin Vafokulovich,

Navoiy davlat konchilik va texnologiyalar universiteti, professor.

Abidov Kamildjan Zarifovich,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

Sariev Rustam Bobomurodovich,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

Ibragimov Ulug'bek Muradullayevich,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

Qobilov Hasan Xalilovich,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

Xalilov Fayoz Vahobjonovich,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

Xo'janazarov Zayniddin Rashidovich,

Buxoro innovatsiyalar universiteti, dotsent.

G'afurov Mirzohid Orifovich,

Buxoro innovatsiyalar universiteti, dotsent.

Asrayev Zafar Rizoqulovich,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

Nurullayev Mirxon Muhammadovich,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

Nafasov Mirzamurod Muhammadovich,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

Abdullayev Husniddin Husen o'g'li,

Buxoro davlat texnika universiteti, dotsent.

ZAMONAVIY TA'LIMDA ISLOHOTLAR VA TEXNIK TAFAKKUR
ilmiy jurnali

Yuqorida keltirilgan tahririyat jamoasi a'zolarining to'liq ro'yxati
https://texniktafakkur.com/tp/en/editorial_team manzilida keltirilgan.

Tahririyat jamoasi a'zolarining tarkibini o'zgartirish hamda qo'shimcha kiritish
yoki tahririyat a'zolidan chiqarish muassis boshchiligida amalga oshiriladi.

© Materiallar ko'chirib olingan yoki chop etilganda “Zamonaviy ta'limda
islohotlar va texnik tafakkur” jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda
chop etilgan va e'lon qilingan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga
mualliflarning o'zlari ma'sul hisoblanadi. Tahririyat fikri har doim ham mualliflar
fikriga mos kelmasligi mumkin.

Jurnal yilda 12 marotaba to'plam sifatida chop etiladi. To'plam mualliflarga
elektron shaklda taqdim etiladi.

“Zamonaviy ta'limda islohotlar va texnik tafakkur” ilmiy jurnali
15.09.2026-yildan boshlab O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi
huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№ C–5669338845379 reyestr raqami tartibi bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №1852266.

MUNDARIJA

Atajanov Otajon Yuldoshevich, AMALIY TAJRIBALAR ASOSIDA TALABALARNING TAHLILIY VA DIAGNOSTIK KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI	10
Tosheva Gulnora Djurayevna, DIZAYNERLIK QOBILIYATI' TUSHUNCHASINING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK MAZMUNI, TUZILISHI VA FUNKSIONAL XUSUSIYATLARI	17
Sayidaxmedov Ravshan Rajabovich, TALABALARNING TADQIQOT KO'NIKMALARINI BAHOLASHNING MEZONLI-DIAGNOSTIK MODEL	25
Xudayberdiyev Erkin Umedovich, STANDARTLASHTIRISH VA METROLOGIK NAZORAT SOHASIDA HUQUQIY KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA	33
Qosimov Fazliddin Tolibovich, YARIMO'TKAZGICHLARNING ZAMONAVIY TEXNOLOGIYALARDAGI O'RNI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI	41
Bafoev Asliddin, Ahmadova Garanfil, Mavlonov Shohrukh, SYNTHESIS AND APPLICATION OF PET-DERIVED HYDROGEL ADSORBENTS FOR EFFICIENT TREATMENT OF DYE-CONTAMINATED WATER	46
Bafoev Asliddin, Ahmadova Garanfil, Mavlonov Shohrukh, SYNTHESIS AND APPLICATION OF PET-DERIVED HYDROGEL ADSORBENTS FOR EFFICIENT TREATMENT OF DYE-CONTAMINATED WATER	46
Umedova Ma'mura Nasillo qizi, SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH ORQALI O'QUVCHILARNING KREATIV TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISH	60
Shukrulloeva M.B., RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA IJTIMOIIY FAOLLIK VA KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISHNING XALQARO TAJRIBASI	66
Sharipov Q.Q., Bekov Bekzod Doniyorovich, QATLAM SUVI pH QIYMATINING GAZNI QAYTA ISHLASH ZAVODI APPARAT VA SIG'IMLARI KORROZIYASIGA TA'SIRI VA KOMPLEKS HIMOYA CHORALARI	83
Hamidova Nozima Sirojiddin qizi, Temirova Matlab Ibodovna, ISHLATILGAN O'SIMLIK YOG'LARINI KIMYOVIY QAYTA ISHLASH ASOSIDA QO'SHIMCHA QIYMATLI MAHSULOTLAR OLISH	93
Muzrabova Feruza Shuxrat qizi, INKLYUZIV SINFLARDA O'QUVCHILARNING IJTIMOIIY INTEGRATSIYASINI TA'MINLASHNING PEDAGOGIK MEXANIZMLARI	99
Sayfiddinov Javlon Bahriddin o'g'li, HUDUDIIY IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA YASHIL MOLIIYALASHTIRISH VA INVESTITSIIYA MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	108
Yuldashev G'ulomjon, Qosimov Bekzod Ulug'bek o'g'li, KARKIDON SUV OMBORI HAVZASI TUPROQLARINING LANDSHAFT-GEOKIMYOVIY KATENA MODEL VA ELEMENTLAR MIGRATSIYASI QONUNIYATLARI	114
Kamol Akbarov, 1928–1929-YILLARDA QASHQADARYO OKRUGIDA O'TKAZILGAN YER-SUV ISLOHOTI VA UNING AHOLINING IJTIMOIIY HAYOTIGA TA'SIRI	120
Mansurov D.U, Oydinova Z.R, BIOCHAGA (CHAGA, INONOTUS OBLIQUUS) SUVLI EKSTRAKTINING SICHQON KOLOREKTAL KARSINOMASI (CT26) VA FIBROBLAST (L929) HUYAYRA LINIYALARIGA IN VITRO SITOTOKSIK TA'SIRI	124

Shermatova Xurshida, HAYVONLAR VA HASHAROTLARDAGI AQLIY QOBILIYAT UYG'UNLIGI	131
Паноев Э.Р, Г.Д.Нурназарова., Салимов Х.О., ПРОИЗВОДСТВО БИТУМНОЙ МАСТИКИ НА ОСНОВЕ МЕСТНОГО СЫРЬЯ	136
I.R.Goziyev. Umaraliyev.N, TERMOLIZ VA PIROLIZ REJIMIDA ISHLAYDIGAN GAZ GENERATORINI AVTOMATIK BOSHQARISH UCHUN MIKROPROTSESSOR TIZIMINI YARATISH.....	143
To'xtaraliyev Sohibjon Murodjon o'g'li, Xolmatov D.S., FOSFORIT SHLAMIDAN KLINKER USULDA EKSTRAKSION FOSFAT KISLOTA Olishda SULFAT KISLOTASI ME'YORI VA KONSENTRATSIYASINING TA'SIRI	152
F.M.Karomov, H.Salimov, E.R.Panoyev, Sh.U.Axmedova, MAHALLIY XOMASHYOLAR ASOSIDA YUQORI HARORATGA CHIDAMLI KORROZIYA INGIBITORINI SINTEZ QILISH VA TADQIQ ETISH	161
Temurxo'ja Alisher o'g'li Shodmanov, XORIJLIKLARGA O'ZBEK TILINI ONLAYN O'QITISHDA LINGVOMADANIY YONDASHUV VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR	164
Maxkamov Ilhomjon Turdaliyevich, Aminjonova Mushtariyxon Sherzodbek qizi, ADAPTIV MOBIL TA'LIM ILOVALARINING TA'LIM SAMARADORLIGIGA TA'SIRINI BAHOLASH	168
Аминова Мохирахон Мўминжон қизи, НАУЧНО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОЗДАНИЯ СЕРОСОДЕРЖАЩИХ ПРЕПАРАТОВ ИЗ ПРОМЫШЛЕННЫХ ОТХОДОВ ДЛЯ ЗАЩИТЫ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННЫХ КУЛЬТУР.....	172
Dustova Gulnoza Ashurovna, TEXNIK OLIY TA'LIMDA FANLARARO INTEGRATSIYA TUSHUNCHASINING PEDAGOGIK MAZMUNI VA RIVOJLANTIRISH TENDENSIYALARI	178
Turdimurodova Ma'suma Mamarajab qizi, O'ZBEKISTONNING SHO'RLANGAN TUPROQLARIDA O'SADIGAN O'SIMLIKLARNING FIZIOLOGIK – BOKIMYOVIY MOSLANISH MEKANIZMLARINI TADQIQ QILISH.....	183
Hasanov Hakimjon Xalil o'g'li, SHARQ MUTAFAKKIRLARI (FOROBIY, BERUNIY, IBN SINO) ASARLARIDAGI TA'LIMIY G'OYALARNING PEDAGOGIK TAHLILI	191
Ergashev Asadbek Ulug'bek o'g'li, MEVA-SABZAVOTLARNI QAYTA ISHLAB CHIQRISHDA IKKILAMCHI RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH.....	199
Jo'rayeva Yoqutxon A'zamxo'ja qizi, BOLALARDA UZI-NAZORAT OSTIDA REGIONAR BLOKADALAR VA OPERATSIYADAN KEYINGI OG'RIQNI DAVOLASH	207
Sharipov Akbarshox Sanjarovich, NEFT-GAZ SOHASINING OBYEKTLARINI METROLOGIK NAZORAT QILISH USLUBIYOTI	215
Xakimova Zulfiyaxon Mehmonaliyevna, IJODIY ISH VA LOYIHA ISHI – TAFAKKURNI O'STIRISH VOSITASI.....	222
Shukurova Ozoda Odil qizi, KONSIGNATSIYA ASOSIDA SHAXSIY PLATFORMALARDA XIZMAT KO'RSATISH TARTIBI VA SHARTLARI	227
Xakimova Zulfiyaxon Mehmonaliyevna, IJODIY ISHLARNI TASHKIL ETISHDA PSIXOLOGIK VA PEDAGOGIK IMKONIYATLAR.....	232
Allayarova Nilufar Sherali qizi, TABIIY OFATLAR OQIBATLARINI BARTARAF ETISHNING RAQAMLI-MOLIYAVIY MEKANIZMLARI VA XALQARO TAJRIBA	236
Rasulov Inom Mo'ydinovich, Usmanova Gulnoza Xamdamonovna, RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA TA'LIM TIZIMINI BOSHQARISHNING PEDAGOGIK-METODOLOGIK MUAMMOLARI VA MODEL.....	242

Nurullayev Mirxon Muhammadovich, AGENTLI SI TIZIMLARIDA AXBOROT OQIMLARINING UMUMLASHGAN SXEMASI VA MANBALARNING KO'P O'LCHOVLI ISHONCH PROFILI TASNIFI.....	245
A.Isashov, N.Yunusaliyev, SUV RESURSLARINI BOSHQARISH VA ULARDAN SAMARALI FOYDALANISH MUAMMOLARI.....	257
Yo'ldosheva Dilrabo Sobir qizi, OLIY TA'LIM JARAYONIDA TALABALARNING MUSTAQIL TA'LIM FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI.....	260
Nurmurodova Yulduz Bazarovna, O'ZBEKISTONDA JOYLASHGAN TARIXIY MAHALLA MARKAZLARINI QAYTA QURISH TAMOYILLARINI ISHLAB CHIQISH.....	271
Ismailova Gulnoza Odiljon qizi, EDGAR ALLAN POE HAMDA WASHINGTON IRVING ASARLARI: XIX ASR AMERIKA ADABIYOTIDA SHARQ VA ISLOM OBRAZLARINING POETIK TRANSFORMATSIYASI.....	278
Xaydarov Sayfulloh Nodirjon o'g'li, KROSS YUGURISHDA CHIDAMLILIKNI OSHIRISH UCHUN INNOVATSION YONDASHUVLAR VA ULARNING SAMARADORLIGI.....	285
Aminova Mohiraxon Mo'minjon qizi, FROM INDUSTRIAL SULFUR RESIDUES TO RELIABLE CROP PROTECTION: FEEDSTOCK QUALIFICATION, FORMULATION CONSISTENCY AND FIELD VALIDATION.....	295
Khudaybergan Abdullayev, RING-TO-DROPLET TRANSITION IN A TWO-DIMENSIONAL DIPOLAR BOSE-EINSTEIN CONDENSATE: A GROUND-STATE SCAN WITH GPELAB.....	301
Xazratqulova Irodaxon Zokirjon qizi, ISHQORIY YER METALLARI MAVZUSINI O'QITISHDA ILG'OR TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH.....	308
Шодиева Муаттар Салом кизи, ФОРМИРОВАНИЕ РУССКОЯЗЫЧНОГО ЛЕКСИКОНА У ДЕТЕЙ-БИЛИНГВОВ: МЕХАНИЗМЫ, ФАКТОРЫ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ СТРАТЕГИИ.....	313
Ubaydova V.E., Abbosova M.O., TRANSFORMATSIYA ELEMENTLARINI QO'LLAB KIYIMLARNI LOYIHALASHNING O'ZIGA XOS QONUNIYATLARI.....	320
S.Z.Ibodullayeva, BO'LAJAK PEDAGOGLARNING KASBIY KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHART SHAROITLARI.....	325
Xazratqulova Iroda Zokirjon qizi, Maxkamov Ravshan Raximovich, AROMATIK KARBON KISLOTALARINING SIRT FAOL HOSILALARINI SINTEZ QILISH, STRUKTURA-SPEKTRAL TAVSIFI VA KOLLOID-KIMYOVIY XOSSALARINI O'RGANISH.....	331
Qurbonov Elmurod Botiraliyevich, SADOQAT KONSEPTINING JAMIYAT VA SHAXS MUNOSABATLARIDAGI PRAGMATIK IFODASI (ODIL YOQUBOV ASALARI MISOLIDA).....	335
Shukurova Ozoda Odil qizi, RAQAMLI PLATFORMALARNING XIZMAT KO'RSATISH SHARTNOMALARIDAGI FUQAROLIK-HUQUQIY MAQOMI: VOSITACHI YOKI SHARTNOMA TARAFI.....	339
Jo'rayeva Maxfuza Erkinovna, SIYOSIY DISKURSNING SUN'IY INTELLEKT (AI) YORDAMIDA TADQIQI.....	345
Yaminov Feruzjon Fayzullo o'g'li, XORIJIY NEFT-GAZ TA'LIMI TAJRIBASIDA KASBIY KOMPETENSIYALARNI RIVOJLANTIRISH MODELLARI VA ULARNI O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIGA MOSLASHTIRISH IMKONIYATLARI.....	350
Shirinov Feruzbek Shuxratovich, Maxmudov Jamshid Shuxratovich, OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MAGISTRLIK DISSERTATSIYALARINI TAYYORLASH JARAYONINI RAQAMLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI.....	360
Qobilova Dildora Odilboyevna, METEOPARAMETRLAR DINAMIKASI VA MURAKKAB OROGRAFIYA SHAROITIDA ZAHARLI ARALASHMALARNING ATMOSFERADA	

TARQALISHINI MATEMATIK MODELASHTIRISHNING NAZARIY VA USLUBIY ASOSLARI: ILMIY ADABIYOTLAR TAHLILI	364
Арслонхонов Косимхон Азиз угли, Арслонхонова Гулнара Давронбек кизи, ГЕОЛОГО-МИНЕРАЛОГО-ГЕОХИМИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СКВАЖИННОГО ПОДЗЕМНОГО ВЫЩЕЛАЧИВАНИЯ УРАНОВЫХ РУД	381
Abduvossiyev Asadbek Abdusaid o'g'li, INTELLEKTUAL BOSIM O'ZGARTIRGICHLARIDA DINAMIK XATOLIKLARNI KOMPENSATSIYA QILISH VA O'LCHASH NOANIQLIGINI BAHOLASH	391
Xaydarova Ziyodaxon Azimjon qizi, NOCHIZIQLI GIPERBOLIK SISTEMALAR UCHUN LYAPUNOV MA'NOSIDA TURG'UN OQIMGA QARSHI PARCHALANUVCHI AYIRMALI SXEMA	397
Feruz Yuldashev, O'ZBEKISTONDA DAVLAT VA XUSUSIY OLIY TA'LIM MUASSASALARI TADBIRKORLIK IMKONIYATLARINING MOLIVAVIY SALOHİYATI VA RAQOBAT HOLATINING QIYOSIY EKONOMETRIK TAHLILI	405
Jurayev Vays Narzullayevich, Abduqahhorov Abdurohman Xasan o'g'li, Botirjonova Mexruza Maqsud qizi, O'ng'arov Jaloliddin Faxriddin o'g'li, KO'MIRNI KOKSLASH JARAYONIDA OLTINGUGURT BIRIKMALARINING O'ZGARISHI VA KAM OLTINGUGURTNI METALLURGIK KOKS OLIŞ IMKONIYATLARI	413
Qosimov Oybek Abdumannon o'g'li, GIBRID SHAMOL QUYOSH ELEKTR STANSIYALARINING CHASTOTANI ROSTLASH QOBILIYATINI OSHIRISH	419
Qurbonova Feruza Murod qizi, BANKLARNING RAQAMLI XIZMATLARIDA UZLUKSIZLIK VA TEXNIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHNING TASHKILIY-IQTISODIY MEKANIZMLARI	426
Teshaboyev Rivojiddin Ibrohimjon o'g'li, MOYLI KUCH TRANSFORMATORLARINING TEXNIK HOLATINI CHASTOTA TAVSIFI (FRA) ASOSIDA DIAGNOSTIKA QILISH..	439
Shirinov Feruzbek Shuxratovich, Jòraqòziyeva Durdonaxon Davronjon qizi, KOMPYUTER TIZIMLARIDA DASTURIY TA'MINOT UNUMDORLIGINI OSHIRISH USULLARI	445
Турсунбаева Диёра Носиржон кизи, МУЛЬТИМОДАЛЬНЫЙ ПОДХОД К ИЗУЧЕНИЮ ЛИТЕРАТУРЫ В НАЦИОНАЛЬНЫХ КЛАССАХ (НА ПРИМЕРЕ СТАРШИХ КЛАССОВ)	449
Eshonqulov Shahzod Ravshan o'g'li, DASTURLASH VA AVTOMATLASHTIRISH (PYTHON) ASOSIDA TALABALARDA TEXNIK TAFAKKURNI SHAKLLANTIRISH METODIKASI	458
Ismatov Baxtiyor Axmad o'g'li, Lutfullaev Sa'dulla Shukurovich, "UZBEKISTAN GTL" MCHJ MINERAL FRAKSIYALARINI TAVSIFLASH VA SINOVDAN O'TKAZISH	465
С. М. Васина, С. У. Насимова, ЭКСТРАКЦИОННЫЕ МЕТОДЫ КОМПЛЕКСНОЙ ПЕРЕРАБОТКИ ПЛОДОВ ОБЛЕПИХИ	482
Soibov Johongir Ergash o'g'li, SANOAT KORXONALARIDA ENERGIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI VA JAHON TAJRIBASI TAHLILI	492
Худайбердиева Махлиё Абдукаххоровна, ПОВЫШЕНИЕ СТАБИЛЬНОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ТКАНИ ПУТЁМ ОПТИМИЗАЦИИ ПАРАМЕТРОВ РАБОЧИХ ОРГАНОВ ТКАЦКОГО СТАНКА	496
Shukurova Ozoda Odil qizi, RAQAMLI PLATFORMALARDA XIZMAT KO'RSATISH SHARTNOMALARI BO'YICHA JAVOBGARLIKNI TAQSIMLASHNING FUQAROLIK-HUQUQIY MUAMMOLARI	501

2. Shih Y., Mohamed M.H., Bullerwell A.C., Dao D. Analysis of Beat-up Force During Weaving // Textile Research Journal. 1995. Vol. 65, No. 12. P. 747–754. DOI: 10.1177/004051759506501207.
3. Basu A.K. Effect of Different Let-off Mechanisms on Fabric Formation and Dimension of Fabric in the Loom // Textile Research Journal. 1987. Vol. 57, No. 7. P. 392–400. DOI: 10.1177/004051758705700702.
4. Eren R., Porat I., Greenwood K. A Mechatronics Approach to the Control of Pickspacing // Mechatronics. 1995. Vol. 5, Issues 2–3. P. 165–182. DOI: 10.1016/0957-4158(95)00013-U.
5. Chen X. Characteristics of Cloth Formation in Weaving and Their Influence on Fabric Parameters // Textile Research Journal. 2005. Vol. 75, No. 4. P. 333–340. DOI: 10.1177/0040517505054737.
6. Mrázek J. Theoretical Analysis of Dynamics of Four-Bar Beat-Up Mechanism of a Loom // Mechanism and Machine Theory. 1992. Vol. 27, No. 3. P. 331–341. DOI: 10.1016/0094-114X(92)90023-B.
7. Kuo C.-F.J., Su T.-L., Chen C.-H. Dynamic Modeling and Control of a Beat-Up Mechanism // Polymer-Plastics Technology and Engineering. 2008. Vol. 47, No. 4. P. 367–375. DOI: 10.1080/03602550801897539.
8. Choogin V.V., Bandara P., Chepelyuk E.V. Mechanisms of Flat Weaving Technology. Oxford: Woodhead Publishing, 2013. 476 p.

RAQAMLI PLATFORMALARDA XIZMAT KO'RSATISH SHARTNOMALARI BO'YICHA JAVOBGARLIKNI TAQSIMLASHNING FUQAROLIK-HUQUQIY MUAMMOLARI

Shukurova Ozoda Odil qizi ¹

¹ Yurisprudensiya mutaxassisligi bo'yicha magistr

Annotatsiya. Mazkur maqolada raqamli platformalarda xizmat ko'rsatish shartnomalari bo'yicha javobgarlikni taqsimlashning fuqarolik-huquqiy muammolari tahlil qilinadi. Raqamli platformalarning xizmat ko'rsatish jarayonidagi huquqiy maqomi, ularning vositachi yoki shartnoma tarafi sifatidagi o'rni hamda xizmat ko'rsatuvchi va iste'molchi o'rtasidagi munosabatlarda javobgarlikni belgilash masalalari o'rganiladi. Maqolada platformaning xizmat narxini belgilashi, to'lovlarni boshqarishi, xizmat ko'rsatuvchi faoliyatini nazorat qilishi, xizmat shartlarini shakllantirishi va iste'molchida asosli tasavvur uyg'otishi kabi mezonlarning javobgarlikni aniqlashdagi ahamiyati tahlil etiladi. Xorijiy huquqiy doktrina va Yevropa tajribasi O'zbekiston qonunchiligi bilan qiyosiy tahlil qilinib, raqamli platformalar javobgarligini ularning real ishtiroki va nazorat darajasiga mutanosib ravishda belgilash bo'yicha takliflar ilgari suriladi.

Kalit soʻzlar: raqamli platforma, xizmat koʻrsatish shartnomasi, fuqarolik-huquqiy javobgarlik, javobgarlikni taqsimlash, platforma operatori, vositachi, shartnoma tarafi, xizmat koʻrsatuvchi, isteʼmolchi, raqamli xizmatlar, platformaning nazorati, elektron tijorat.

Аннотация. В статье анализируются гражданско-правовые проблемы распределения ответственности по договорам оказания услуг на цифровых платформах. Исследуется правовой статус цифровых платформ в процессе оказания услуг, их роль в качестве посредников или сторон договора, а также вопросы распределения ответственности между платформой, исполнителем услуг и потребителем. Особое внимание уделяется таким критериям, как контроль платформы над ценой, платежами, условиями оказания услуг и деятельностью исполнителей, а также формирование у потребителя обоснованного представления о роли платформы. На основе сравнительного анализа зарубежной правовой доктрины, европейского опыта и законодательства Узбекистана предлагается определять ответственность цифровой платформы пропорционально степени её фактического участия и контроля над процессом оказания услуг.

Ключевые слова: цифровая платформа, договор оказания услуг, гражданско-правовая ответственность, распределение ответственности, оператор платформы, посредник, сторона договора, исполнитель услуг, потребитель, цифровые услуги, контроль платформы, электронная коммерция.

Annotation. This article examines the civil-law problems of allocating liability under service contracts concluded through digital platforms. It analyzes the legal status of digital platforms in the provision of services, their role as intermediaries or contracting parties, and the allocation of liability between platforms, service providers, and consumers. Particular attention is paid to such criteria as the platform's control over pricing, payment processing, service conditions, service providers, and the reasonable perception of consumers. Foreign legal doctrine and European experience are comparatively analyzed with the legislation of Uzbekistan. Based on this analysis, the article proposes an approach under which the liability of digital platforms should be determined proportionally to their actual involvement and degree of control over the service provision process.

Keywords: digital platform, service contract, civil liability, allocation of liability, platform operator, intermediary, contracting party, service provider, consumer, digital services, platform control, e-commerce.

Kirish

Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi natijasida xizmat koʻrsatish bilan bogʻliq shartnomaviy munosabatlarning shakli ham oʻzgarib bormoqda. Xizmat koʻrsatuvchi va mijozning bevosita shartnoma tuzishi oʻrniga, ularning oʻrtasida raqamli platforma ishtirok etadigan munosabatlar tobora kengaymoqda. Bunday platformalar nafaqat tomonlarni bir-biri bilan bogʻlaydi, balki ayrim hollarda xizmatning narxini belgilash, toʻlovlarni amalga oshirish, xizmat koʻrsatuvchilar faoliyatini nazorat qilish va nizolarni hal qilish kabi funksiyalarni ham bajaradi. Shu sababli xizmat sifati buzilgan yoki isteʼmolchiga zarar yetkazilgan holatda javobgarlikni aynan qaysi subyekt zimmasiga yuklash kerakligi dolzarb masalaga aylanmoqda.

Xorijiy huquqiy adabiyotlarda ham ushbu masala soʻnggi yillarda alohida tadqiq etilmoqda. Irina Domurath raqamli platformalarning shartnomaviy maqomini tahlil qilib,

platforma o'zini vositachi deb ko'rsatgan bo'lsa ham, uning amaldagi faoliyati xizmat ko'rsatish jarayoniga sezilarli ta'sir ko'rsatsa, platformani shartnoma tarafi sifatida baholash mumkinligini ko'rsatadi. Muallif ayniqsa platformaning xizmat ko'rsatishga nisbatan “hal qiluvchi ta'siri yoki nazorati”ni muhim mezon sifatida ko'rsatadi.¹³

Joana Campos Carvalho esa onlayn platformalarni shartnomaviy munosabatlar nuqtayi nazaridan tahlil qilib, barcha raqamli vositachilarni bir xil huquqiy model asosida baholash mumkin emasligini ta'kidlaydi. Uning tadqiqotida Uber misolida platformaning oddiy vositachi sifatidagi faoliyati bilan xizmatni tashkil etuvchi subyekt sifatidagi faoliyati o'rtasidagi farq ko'rsatilgan. Muallif Yevropada platformalarga nisbatan yagona huquqiy yondashuv zarurligi masalasini ham ko'taradi.¹⁴

Christian Twigg-Flesner esa onlayn vositachi platformalarni shartnomaviy boshqaruvning alohida shakli sifatida ko'rib, platforma operatori foydalanuvchilarni boshqarish, platformada ishtirok etish shartlarini belgilash va nizolarni hal qilishda muhim rol o'ynashini ta'kidlaydi. Uning fikricha, platformalardagi shartnomaviy arxitektura faqat foydalanuvchilar o'rtasidagi munosabatlarni emas, balki platformaning o'zini ham huquqiy tartibga solish masalasini yuzaga keltiradi.¹⁵

O'zbekistonda esa ushbu masala, avvalo, Fuqarolik kodeksi va elektron tijoratga oid maxsus qonunchilikning umumiy qoidalari asosida hal qilinadi. Biroq raqamli platformaning xizmat sifati, xizmat ko'rsatuvchining harakatlari yoki iste'molchiga yetkazilgan zarar uchun qaysi hollarda mustaqil ravishda javob berishi kerakligi masalasida aniq va batafsil mezonlarning mavjud emasligi amaliy muammolarni keltirib chiqarishi mumkin.

Shu sababli mazkur maqolada raqamli platformalarda xizmat ko'rsatish shartnomalari bo'yicha javobgarlikni taqsimlash masalasi xorijiy huquqiy doktrina va amaliyot hamda O'zbekiston qonunchiligi asosida tahlil qilinadi.

Asosiy qism

1. Raqamli platformalarda javobgarlikning nazariy muammolari

An'anaviy xizmat ko'rsatish shartnomasida xizmatni kim ko'rsatishi va majburiyatni kim bajarishi odatda aniq bo'ladi. Raqamli platformalarda esa vaziyat biroz boshqacha. Iste'molchi

¹³ Domurath, I. Platforms as contract partners: Uber and beyond // Maastricht Journal of European and Comparative Law. — 2018. — Vol. 25, No. 5. — P. 565–581.

<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1023263X18806485>

¹⁴ Carvalho, J. C. Online platforms: concept, role in the conclusion of contracts and current legal framework in Europe // Cuadernos de Derecho Transnacional. — 2020. — Vol. 12, No. 1. — P. 863–874.

<https://e-revistas.uc3m.es/index.php/CDT/en/article/view/5227>

¹⁵ Twigg-Flesner, C. Online Intermediary Platforms and English Contract Law // Intermediaries in Commercial Law / ed. by P. S. Davies, T. Cheng-Han. — Oxford: Hart Publishing, 2022.

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4285657

ko'pincha xizmat ko'rsatuvchi shaxsni emas, avvalo platformaning o'zini ko'radi va u orqali buyurtma beradi, to'lovni amalga oshiradi hamda xizmat bo'yicha ma'lumot oladi.

Domurathning tadqiqotida aynan shu holat platformaning huquqiy maqomini aniqlashdagi asosiy muammolardan biri sifatida ko'rsatiladi. Muallif Uber va boshqa platformalarga oid sud amaliyotini tahlil qilib, platformaning shartnomada o'zini qanday nomlaganidan ko'ra, uning xizmat ko'rsatish jarayonidagi real ishtiroki muhimroq ekanini asoslaydi.¹⁶

Bu fikrni Carvalho tadqiqoti ham to'ldiradi. U onlayn platformalarning shartnomaviy rolini baholashda platformaning faqat “uchinchi shaxs” tomonidan xizmat ko'rsatilayotganini ko'rsatishi yetarli emasligini, platformaning o'zi xizmatni qanday tashkil etayotganini ham hisobga olish kerakligini qayd etadi.¹⁷

Mening fikrimcha, bu yondashuv javobgarlik masalasini hal qilishda ham qo'llanishi kerak. Ya'ni platformani avtomatik ravishda javobgar qilish ham, har qanday holatda uni javobgarlikdan chiqarib tashlash ham to'g'ri emas. Asosiy masala platformaning xizmat ko'rsatish jarayonida qanday vakolatlarga ega ekanligini aniqlashdan iborat bo'lishi kerak.

2. Platformaning nazorat darajasi va javobgarlik o'rtasidagi bog'liqlik

Platformaning javobgarligini aniqlashda eng muhim masalalardan biri uning xizmat ko'rsatuvchi ustidan amalga oshiradigan nazoratidir. Domurath platformaning xizmat ko'rsatishga nisbatan hal qiluvchi ta'sirini shartnoma tarafi sifatida baholash uchun muhim mezon sifatida ko'rsatadi. Bunda narxni belgilash, xizmat shartlarini shakllantirish, to'lovlarni boshqarish va xizmat ko'rsatuvchilar faoliyatini nazorat qilish kabi omillar ahamiyat kasb etadi.

Yevropa Komissiyasining onlayn platformalar va ularning professional foydalanuvchilari o'rtasidagi shartnomaviy munosabatlarga bag'ishlangan tadqiqotida ham platformalarning shartlari, platforma tomonidan qo'llanadigan shartnomaviy amaliyotlar va ushbu amaliyotlarning platforma foydalanuvchilariga ta'siri batafsil o'rganilgan. Tadqiqot 33 davlatning huquqiy tizimlarini qamrab olgan va platforma shartlarida adolatsiz bo'lishi mumkin bo'lgan qoidalarini aniqlashga ham e'tibor qaratgan.¹⁸

Twigg-Flesnerning yondashuvida esa platforma operatorining foydalanuvchilar ustidan boshqaruv funksiyasi alohida ahamiyatga ega. Muallif platformalarning shartnomaviy arxitekturasini foydalanuvchilarning platformada ishtirok etish shartlarini belgilash bilan birga,

¹⁶ Domurath, I. Platforms as contract partners: Uber and beyond // Maastricht Journal of European and Comparative Law. — 2018. — Vol. 25, No. 5. — P. 565–581.

<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1023263X18806485>

¹⁷ Carvalho, J. C. Online platforms: concept, role in the conclusion of contracts and current legal framework in Europe // Cuadernos de Derecho Transnacional. — 2020. — Vol. 12, No. 1. — P. 863–874.

<https://e-revistas.uc3m.es/index.php/CDT/en/article/view/5227>

¹⁸ European Commission. Study on contractual relations between online platforms and their professional users. — 2018.

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/study-contractual-relations-between-online-platforms-and-their-professional-users>

nizolarni boshqarish va platformadagi munosabatlarni tartibga solish vositasiga aylanganini ko'rsatadi.¹⁹

Mening fikrimcha, shu yerda javobgarlik bilan nazorat o'rtasidagi mutanosiblik prinsipini qo'llash mumkin. Platformaning nazorati qanchalik kuchli bo'lsa, uning xizmat bilan bog'liq javobgarligi ham shunchalik yuqori bo'lishi kerak. Masalan, platforma xizmat narxini o'zi belgilasa, xizmat ko'rsatuvchini tanlasa va uning faoliyatini bloklash yoki cheklash huquqiga ega bo'lsa, platformaning “men faqat vositachiman” degan pozitsiyasini mutlaq qabul qilish asosli bo'lmaydi.

3. O'zbekiston qonunchiligida majburiyatlarni buzganlik uchun javobgarlik

O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksining 333-moddasida majburiyatlarni bajarmaganlik yoki lozim darajada bajarmaganlik uchun javobgarlikning umumiy qoidalari belgilangan. Unga ko'ra, qarzidor aybi mavjud bo'lgan taqdirda majburiyatni bajarmaganligi yoki lozim darajada bajarmaganligi uchun javob beradi, agar qonunchilik yoki shartnomada boshqacha qoida nazarda tutilmagan bo'lsa.²⁰

Raqamli platformalarga nisbatan ushbu normani qo'llashda esa birinchi navbatda platformaning o'z zimmasiga olgan majburiyatlarini aniqlash kerak. Chunki platforma faqat texnik vositachi sifatida faoliyat yuritib, xizmatning o'zini ko'rsatmasa, xizmatdagi kamchilik uchun bevosita javobgarlikni unga yuklash har doim ham asosli bo'lmaydi.

Aksincha, platforma iste'molchi oldida xizmatni tashkil qilish, buyurtmani qabul qilish, to'lovni amalga oshirish yoki xizmat sifatini nazorat qilish kabi majburiyatlarni o'z zimmasiga olgan bo'lsa, uning ushbu majburiyatlarni bajarmaganligi Fuqarolik kodeksining umumiy javobgarlik qoidalari asosida baholanishi mumkin.

Mening fikrimcha, bu masalada qonunchilikdagi “platforma” va “xizmat ko'rsatuvchi” tushunchalarini faqat texnik vazifalar orqali ajratish yetarli emas. Platformaning shartnoma bo'yicha o'z zimmasiga olgan vazifalari ham alohida mezon sifatida olinishi kerak.

4. Elektron tijoratda platformaning huquqiy o'rni

O'zbekiston Respublikasining “Elektron tijorat to'g'risida”gi Qonuni elektron shaklda tuziladigan shartnomalar va elektron tijorat ishtirokchilari o'rtasidagi munosabatlarning umumiy huquqiy asosini belgilaydi. Qonunda elektron tijoratda oferta, aksept, elektron hujjatlar va to'lovlar bilan bog'liq masalalar tartibga solingan.²¹

¹⁹ Regulation (EU) 2019/1150 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on promoting fairness and transparency for business users of online intermediation services.

<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/1150/oj>

²⁰ O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi. — LexUZ.

<https://lex.uz/uz/docs/-111189>

²¹ O'zbekiston Respublikasining 2022-yil 29-sentabrda O'RQ-792-son “Elektron tijorat to'g'risida”gi Qonuni. — LexUZ.

<https://lex.uz/uz/docs/-6213382>

Bu yondashuv bevosita platformani xizmat ko'rsatish shartnomasining tarafi deb e'lon qilmaydi. Lekin platformaning shartnomaviy munosabatlardagi kuchi va foydalanuvchi ustidan amalga oshiradigan nazorati huquqiy tartibga solishning mustaqil obyekti bo'lishi mumkinligini ko'rsatadi.

Mening fikrimcha, O'zbekiston uchun ham aynan shu yondashuv foydali. Ya'ni platformaning javobgarligini faqat “platforma xizmat ko'rsatadimi yoki yo'qmi?” degan savol bilan cheklamasdan, uning foydalanuvchi va xizmat ko'rsatuvchi ustidan qanday shartnomaviy vakolatlarga ega ekanligini ham hisobga olish kerak.

5. Iste'molchining platformaga nisbatan asosli ishonchi

Raqamli platformalarda javobgarlik masalasining yana bir muhim jihati iste'molchining platformani qanday qabul qilishidir. Iste'molchi ko'pincha xizmat ko'rsatuvchi shaxsning shartnomaviy maqomini chuqur tekshirmaydi. U platformaga kiradi, xizmatni tanlaydi, buyurtma beradi, to'lovni amalga oshiradi va muammo yuzaga kelganda platformaning o'ziga murojaat qiladi.

Domurath iste'molchilar huquqi doirasidagi vositachilar masalasini ham aynan shu nuqtayi nazardan tahlil qiladi. Muallif platformaning iste'molchida uning xizmatning haqiqiy ta'minotchisi ekanligi to'g'risida asosli tasavvur uyg'otishi platformaning huquqiy rolini baholashda muhim bo'lishi mumkinligini ko'rsatadi.

Carvalho ham platformalarning shartnoma tuzilishidagi rolini alohida baholash zarurligini ko'rsatib, barcha platformalarni bir xil vositachi modeli ostida ko'rish mumkin emasligini asoslaydi.

Mening fikrimcha, iste'molchi uchun platformaning huquqiy maqomi oldindan aniq bo'lishi kerak. Agar platforma faqat vositachi bo'lsa, bu holat iste'molchiga tushunarli tarzda ko'rsatilishi, xizmatni kim ko'rsatayotgani va xizmat sifati uchun kim javob berishi aniq bayon qilinishi lozim. Agar platforma esa xizmatni amalda o'zi tashkil etsa va uning muhim shartlarini belgilasa, faqat standart shartlarda “biz vositachimiz” deb yozish platformaning real rolini yashirish vositasiga aylanmasligi kerak.

6. Javobgarlikni aniqlash uchun taklif etilayotgan mezonlar

Yuqoridagi ilmiy qarashlar va xorijiy tajribadan kelib chiqib, raqamli platformaning xizmat ko'rsatish bilan bog'liq javobgarligini aniqlashda bir nechta mezondan foydalanish mumkin.

Birinchi mezon — **narx ustidan nazorat**. Platforma xizmat narxini o'zi belgilasa yoki uning shakllanishiga hal qiluvchi ta'sir ko'rsatsa, uning xizmatdagi roli oddiy texnik vositachilikdan kengroq bo'ladi. Domurath ham platformaning narxni belgilashini platformaning real ta'sirini aniqlashda muhim omillardan biri sifatida ko'rib chiqadi.

Ikkinchi mezon — **to'lovlarni boshqarish**. Mijoz to'lovni platformaga amalga oshirsa va platforma ushbu mablag'larni xizmat ko'rsatuvchiga keyinchalik o'tkazsa, platformaning shartnomaviy jarayondagi ishtiroki kuchayadi.

Uchinchi mezon — **xizmat ko'rsatuvchi faoliyatini nazorat qilish**. Reyting, bloklash, akkauntni cheklash yoki platformadan chiqarib tashlash imkoniyati platformaning xizmat ko'rsatuvchi ustidan ma'lum darajada boshqaruvga ega ekanligini ko'rsatishi mumkin. Bu masala Twigg-Flesner tadqiqotidagi platformaning foydalanuvchilarni boshqarish funksiyasi bilan ham bog'lanadi.

To'rtinchi mezon — **xizmat shartlarini belgilash**. Agar xizmat ko'rsatuvchi platformaning oldindan belgilangan shartlariga rioya qilishi shart bo'lsa va ularni mustaqil ravishda o'zgartira olmasa, platformaning shartnomaviy ta'siri kuchliroq hisoblanishi mumkin.

Beshinchi mezon — **iste'molchining asosli tasavvuri**. Agar platformaning reklama, interfeys va shartnoma tuzish mexanizmi iste'molchida xizmatni platformaning o'zi taqdim etayotgani haqida asosli tasavvur uyg'otsa, bu holat ham javobgarlikni aniqlashda e'tiborga olinishi lozim.

Mening fikrimcha, ushbu mezonlarning barchasi birgalikda mavjud bo'lishi shart emas. Eng to'g'ri yondashuv — har bir konkret holatda platformaning real faoliyatini kompleks baholashdir. Shunda bir tomondan haqiqiy vositachi bo'lgan platformalarga ortiqcha javobgarlik yuklanmaydi, ikkinchi tomondan esa xizmat ko'rsatish jarayonini amalda boshqarib turgan platformaning javobgarlikdan butunlay chetda qolishiga yo'l qo'yilmaydi.

Xulosa

Raqamli platformalarda xizmat ko'rsatish shartnomalari bo'yicha javobgarlikni aniqlash an'anaviy shartnomaviy munosabatlarga nisbatan murakkabroqdir. Buning asosiy sababi platformaning bir vaqtning o'zida texnik vositachi, shartnoma tuzilishini tashkil etuvchi subyekt, to'lov operatori va ayrim hollarda xizmat ko'rsatish jarayonini nazorat qiluvchi subyekt sifatida faoliyat yuritishidir.

Xorijiy ilmiy adabiyotlarni o'rganish shuni ko'rsatadiki, platformaning huquqiy maqomini aniqlashda yagona mezon mavjud emas. Domurath platformaning xizmatga nisbatan hal qiluvchi ta'siri yoki nazoratini asosiy mezon sifatida ko'rsa, Carvalho platformalarning turli biznes modellarini hisobga olish zarurligini ko'rsatadi. Twigg-Flesner esa platformalarning shartnomaviy boshqaruvdagi rolini alohida ta'kidlaydi. Yevropa Komissiyasining tadqiqotlari esa platformalarning shartnomaviy shartlari va ularning foydalanuvchilarga ta'sirini alohida tartibga solish zarurligini ko'rsatmoqda.

O'zbekiston qonunchiligida majburiyatlarni bajarmaganlik uchun javobgarlikning umumiy qoidalari mavjud bo'lsa-da, raqamli platformalarning o'ziga xos faoliyatidan kelib chiqadigan javobgarlik masalalari yetarlicha aniqlashtirilmagan. Shu sababli Fuqarolik kodeksining umumiy normalarini raqamli platformalarning real faoliyatiga mos ravishda qo'llash masalasi dolzarb bo'lib qolmoqda.

Mening fikrimcha, O'zbekiston qonunchiligida raqamli platformalarning javobgarligini belgilashda alohida “nazorat va ta'sir mezonini”ni shakllantirish maqsadga muvofiq. Bunda platformaning narxni belgilashi, to'lovlarni boshqarishi, xizmat shartlarini belgilashi, xizmat ko'rsatuvchini nazorat qilishi va iste'molchida xizmat platformaning o'zi tomonidan ko'rsatilayotgani haqida asosli tasavvur uyg'otishi kabi holatlar hisobga olinishi kerak.

Bunday yondashuv platformani har qanday holatda xizmat ko'rsatuvchi bilan tenglashtirishni anglatmaydi. Aksincha, **platformaning javobgarligi uning xizmat ko'rsatish jarayonidagi real ishtiroki va nazorat darajasiga mutanosib bo'lishi** kerak. Bu esa raqamli iqtisodiyotning rivojlanishiga to'sqinlik qilmagan holda iste'molchilarning huquqlarini yanada samarali himoya qilish imkonini beradi.

Shunday qilib, raqamli platformalarda javobgarlikni taqsimlashning asosiy tamoyili sifatida “platformaning nomi emas, uning amaldagi funksiyasi va nazorat darajasi”ga e'tibor qaratish taklif etiladi. Mazkur yondashuv O'zbekiston fuqarolik huquqida raqamli platformalar faoliyatini yanada aniqroq tartibga solish uchun nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksi.
<https://lex.uz/uz/docs/-111189>
2. O'zbekiston Respublikasining 2022-yil 29-sentabrdagi O'RQ-792-son “Elektron tijorat to'g'risida”gi Qonuni.
<https://lex.uz/uz/docs/-6213382>
3. Domurath, I. Platforms as contract partners: Uber and beyond // Maastricht Journal of European and Comparative Law. — 2018. — Vol. 25, No. 5. — P. 565–581.
<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1023263X18806485>
4. Carvalho, J. C. Online platforms: concept, role in the conclusion of contracts and current legal framework in Europe // Cuadernos de Derecho Transnacional. — 2020. — Vol. 12, No. 1. — P. 863–874.
<https://e-revistas.uc3m.es/index.php/CDT/en/article/view/5227>

5. Twigg-Flesner, C. Online Intermediary Platforms and English Contract Law // Intermediaries in Commercial Law / ed. by P. S. Davies, T. Cheng-Han. — Oxford: Hart Publishing, 2022.

https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=4285657

6. European Commission. Study on contractual relations between online platforms and their professional users. — 2018.

<https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/study-contractual-relations-between-online-platforms-and-their-professional-users>

7. Regulation (EU) 2019/1150 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on promoting fairness and transparency for business users of online intermediation services.

<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2019/1150/oj>

8. Directive 2011/83/EU of the European Parliament and of the Council of 25 October 2011 on consumer rights.

<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2011/83/oj>

9. Directive (EU) 2019/2161 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on the better enforcement and modernisation of Union consumer protection rules.

<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2019/2161/oj>

**ZAMONAVIY TA'LIMDA ISLOHOTLAR
VA TEXNIK TAFAKKUR**

**ZAMONAVIY TA'LIMDA ISLOHOTLAR
& TEXNIK TAFAKKUR**

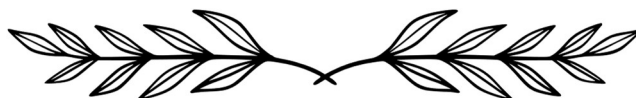
Bosh muharrir: Z.Sh. To'xtaeva

Bosh muharrir o'rinbosari: V.E. Ubaydova

Mas'ul kotib: M.B. Obloqulova

Texnik muharrir va dizayner: B.M. Imomov

2026-YIL, № 2-SON

© Materiallar ko'chirib olingan yoki chop etilganda "Zamonaviy ta'limda islohotlar va texnik tafakkur" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda chop etilgan va e'lon qilingan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflarning o'zlari ma'sul hisoblanadi. Tahririyat fikri har doim ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin.

"Zamonaviy ta'limda islohotlar va texnik tafakkur" ilmiy jurnali 15.09.2026-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan № C-5669338845379 reyestr raqami tartibi bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №1852266.

